

พลธรรม : พลังอำนาจเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่**Bala : creative power of the new school administrators.**สมศักดิ์ บุญปู้^๑**บทคัดย่อ**

ผู้บริหารการศึกษาเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการที่จะทำให้การจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องรู้จักบูรณาการพลังอำนาจทั้งตามแนวพุทธศาสตร์และศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อเป็นพลังอำนาจเชิงสร้างสรรค์ในการบริหารสถานศึกษายุคใหม่

การบูรณาการพลธรรมที่เป็นแนวพุทธศาสตร์กับพลังอำนาจตามศาสตร์สมัยใหม่เพื่อสร้างพลังอำนาจเชิงสร้างสรรค์ในการบริหารสถานศึกษานั้น นับได้ว่าเป็นการบริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่เหมาะสม เพราะภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษานั้น การบริหารบางด้านสมควรบริหารตามศาสตร์สมัยใหม่ เช่น พลังอำนาจตามกฎหมาย อำนาจการบังคับหรือลงโทษ เป็นต้น ส่วนการบริหารบางด้านสมควรบริหารตามพุทธศาสตร์ คือ พลธรรม เช่น กำลังการทำงานที่สุจริต กำลังการสงเคราะห์ช่วยเหลือทั้งผู้ร่วมงานและนักเรียน เป็นต้น เหตุฉะนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักพลธรรมในการบริหารทั่วไปทั้ง ๓ ด้าน และในการบริหารสถานศึกษาทั้ง ๔ ด้าน เป็นเบื้องต้น จากนั้นจึงควรเสริมพลังอำนาจทั้ง ๘ ประการในการบริหารทั่วไป ๓ ด้านและในการบริหารสถานศึกษา ๔ ด้าน เพื่อเป็นการเสริมพลังอำนาจให้การบริหารด้านต่างๆ เป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพให้มากที่สุด

คำสำคัญ : พลธรรม, อำนาจ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

Executive education is an important part of that education in schools is carried out effectively recognize the need to integrate the power of modern science and Buddhist science. The creative power of modern education.

Integrating a fairly arbitrary Buddhist power by modern science to create innovative power management in the institution. It is the education of the new right. The obligation of the school administrators. The administration deserves some aspects of modern science, such as the power legally. Sanctions or enforcement powers, etc. The administration deserves some aspects of Buddhism is as fair as troops are working honestly. Relief aid are both colleagues and students, and school administrators should therefore use the civil justice administration in both the third and fourth aspects of education as a prerequisite. Then, should the eight aspects of

^๑รองคณบดีคณะครุศาสตร์, ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

power management in general, and the third in the four administrators to empower the administrative aspects. As quickly and efficiently as possible.

Keywords: Bala (Strength), power, education administrators.

บทนำ

ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ คือ การพัฒนาคน หรือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้เป็นผู้มีการกินดีอยู่ดี มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความสามารถและประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ตลอดจนการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังนั้นการพัฒนาคนจึงเป็นหนทางนำไปสู่การพัฒนาประเทศ เพราะการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนนับเป็นเป้าหมายสูงสุดของทุกประเทศ ถ้าปราศจากพลเมืองที่มีคุณภาพแล้ว แม้ประเทศนั้นจะมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เพียงใด ก็ยังไม่สามารถทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ในการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติได้^๑ สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานที่สำคัญของการจัดการศึกษาในระดับรากหญ้า เพราะมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนและชุมชนเป็นอย่างมาก กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นในระดับสถานศึกษา เด็กไทยจะเกิดการเรียนรู้ เป็นคนเก่ง เป็นคนดี และมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับสถานศึกษาเป็นสำคัญ^๒ โดยประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษานั้นเกิดขึ้นจากความสามารถของ

ผู้บริหารเป็นสำคัญ ในการนำนโยบายมาสู่ภาคปฏิบัติที่เป็นกลไกสำคัญในการสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีและมีคุณภาพ ตามหลักการและความมุ่งหมายการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ระบุไว้ในมาตรา ๖ คือ “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”^๓

ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารงาน เป็นผู้กำหนดนโยบาย เป้าหมาย วางแผนดำเนินงานให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และจะต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ^๔ ผู้บริหารยุคใหม่จึงมีบทบาทอย่างสำคัญในการบริหารโรงเรียนตามแนวการบริหารแบบใหม่ มีปรัชญาแนวคิด วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และวิธีการทำงานที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เช่น มีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการศึกษา ใฝ่รู้ และติดตามข้อมูลข่าวสารให้ทันสมัยต่อเหตุการณ์ ความเปลี่ยนแปลงของสังคม ประเทศชาติ และใน

^๑ดูรายละเอียดใน วิชัย ต้นศิริ, “ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา”, วารสารข้าราชการครู, ๒๐(๓) (กรกฎาคม - มีนาคม ๒๕๕๓) : ๒-๖.

^๒ดูรายละเอียดใน วันชัย ดนัยตโกมุต, การกระจายอำนาจ การบริหารการศึกษา: ตามแนว พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๓), หน้า ๒๒.

^๓ดูรายละเอียดใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕, (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๕๖), หน้า ๔๕.

^๔ดูรายละเอียดใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, สารสำคัญของร่างพระราชบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ที.พี.พรินท์., ๒๕๕๓), หน้า ๔๓.

โลกอยู่เสมอ^๕ เหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควร เป็นผู้เรียนรู้ศาสตร์การบริหารการศึกษาทั้งศาสตร์ ตะวันตกและพุทธศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่องการใช้ พลังอำนาจอันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งขององค์การทุกองค์การ เพราะพลังอำนาจจะเป็นที่ ต้องการสำหรับการริเริ่มรวมกันเป็นกลุ่มเป็น ประการแรก เพื่อประกันความคงอยู่ของกลุ่ม และ ทำให้บรรทัดฐานของกลุ่มมีผลใช้บังคับ ถ้า ปราศจากพลังอำนาจแล้วก็จะไม่มีองค์การและไม่มี ความเป็นระเบียบ^๖ นอกจากนี้ หากมีการบูรณา การหลักพุทธธรรม คือ พุทธธรรมซึ่งเป็นธรรมอัน เป็นกำลังสำคัญในการทำสิ่งต่างๆ เพื่อประยุกต์ใช้ เป็นพลังอำนาจเชิงสร้างสรรค์ในการบริหารงาน ของผู้บริหารสถานศึกษาได้อีกทางหนึ่ง อันจะส่งผล ให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พุทธธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

พุทธธรรมนั้นมีปรากฏในคัมภีร์ พระพุทธศาสนาเถรวาทเท่าที่สืบค้นได้ พบว่า มี อยู่ ๓ หมวด ดังนี้

๑. พละ^๗ หมายถึง ธรรมอันเป็น กำลัง กล่าวคือ ธรรมอันเป็นพลังทำให้ดำเนิน ชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่หวั่นต่อภัยทุกอย่าง^๘ มี องค์ธรรม ๔ ประการ ได้แก่ ๑) ปัญญาพละ กำลังปัญญา ๒) วิริยพละ กำลังความเพียร ๓)

อนวัชชพละ กำลังคือการกระทำที่ไม่มีโทษ คือ มี กายกรรม วาจกรรม มโนกรรมบริสุทธิ์ เช่น มีความประพฤติและหน้าที่การทำงานสุจริต ไม่มี ข้อบกพร่องเสียหาย พุดจริง มีเหตุผล มุ่งดี ไม่ รุกรานให้ร้ายใคร ทำการด้วยเจตนาบริสุทธิ์ ๔) สังคหพละ กำลังการสงเคราะห์ คือ ช่วยเหลือ เกื้อกูลอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดี ทำตนให้เป็น ประโยชน์แก่สังคม^๙

๒. พละ ๕^{๑๐} พุทธธรรมหมวดนี้เป็น หลักปฏิบัติทางจิตใจให้ถึงความหลุดพ้น โดยตรง^{๑๑} คือ เป็นธรรมอันเป็นกำลังซึ่งทำให้เกิด ความเข้มแข็งมั่นคงดำรงอยู่ได้ในสัมปยุตธรรม ทั้งหลายอย่างไม่หวั่นไหว ธรรมที่เป็นปฏิปักษ์ จะเข้าครอบงำไม่ได้ เป็นเครื่องเกื้อหนุน อริยมรรค จัดอยู่ในจำพวกโพธิปักขิยธรรม^{๑๒} และมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อินทรีย์ ๕^{๑๓} มี องค์ธรรม ๕ ประการ ได้แก่ ๑) สัทธา ความเชื่อ ๒) วิริยะ ความเพียร ๓) สติ ความระลึกได้ ๔) สมาธิ ความตั้งจิตมั่น และ ๕) ปัญญา ความรู้ทั่ว ชัด ซึ่งพุทธธรรมทั้ง ๕ ประการนี้ เรียกว่า พละ เพราะความหมายว่า เป็นพลังทำให้เกิดความ มั่นคง ซึ่งความไว้ศรัทธาเป็นต้น แต่ละอย่างจะ เข้าครอบงำไม่ได้ ส่วนที่เรียกว่า อินทรีย์ เพราะ ความหมายว่า เป็นใหญ่ในการกระทำหน้าที่แต่ ละอย่างๆ ของตน คือเป็นเจ้าการในการครอบงำ เสียซึ่งความไว้ศรัทธา ความเกียจคร้าน ความ

^๕พระมหาสมบุรณ์ สุทธิโม (ทองแก้ว), “บทบาทของ ผู้บริหารในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา”, วารสารครุศาสตร์ ปริทรรศน์, ๑ (๑) (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๗) : ๑๑๘.

^๖ดูรายละเอียดใน ชัชชน ทองแถม, “การศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารโรงเรียนกับ ความพึงพอใจของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, ๒๕๔๗), หน้า ๑๐.

^๗อง.นวก. ๒๓/๒๐๙/๓๗๖.

^๘ดูรายละเอียดใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒๕, (กรุงเทพมหานคร : ผลิติมม์, ๒๕๕๖), หน้า ๑๖๙.

^๙ดูรายละเอียดใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๖๙, และดู รายละเอียดใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร : ผลิติมม์, ๒๕๕๖), หน้า ๒๖๓.

^{๑๐}ที่.ปา. ๑๑/๓๐๐/๒๕๒, ๑๒/๑๓/๑๑.

^{๑๑}ดูรายละเอียดใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๖๙.

^{๑๒}ดูรายละเอียดใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๒๖๓.

^{๑๓}ที่.ปา. ๑๑/๓๐๐/๒๕๒, ๑๒/๑๓/๑๑.

ประมาท ความฟุ้งซ่าน และความหลงตามลำดับ^{๑๔}

๓. ขัตติยพละ ๕^{๑๕} หมายถึง กำลังของพระมหากษัตริย์ หรือกำลังที่ทำให้มีความพร้อมสำหรับความเป็นกษัตริย์^{๑๖} มีองค์ธรรม ๕ ประการ ได้แก่ ๑) พาหาพละ หรือกายพละ กำลังแขน หรือกำลังกาย คือความแข็งแรงมีสุขภาพดี สามารถชำนาญในการใช้แขนใช้มือใช้อาวุธ ตลอดจนมียุทธโศปกรณ์พร้อม ๒) โภคพละ กำลังโภคสมบัติ คือ มีทุนทรัพย์บริบูรณ์พร้อมที่จะใช้บำรุงเลี้ยงคน และดำเนินกิจการได้ไม่ติดขัด ๓) อมัจจพละ กำลังอำมาตย์ หรือกำลังข้าราชการ คือ มีที่ปรึกษาและข้าราชการระดับบริหารที่ทรงคุณวุฒิเก่งกล้าสามารถ และจงรักภักดี ซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน ๔) อภิชัจจพละ กำลังความมีชาติสูง คือ กำเนิดในตระกูลสูง เป็นขัตติยชาติต้องด้วยความนิยมเชิดชูของมหาชน และได้รับการศึกษาฝึกอบรมมาแล้วเป็นอย่างดี ๕) ปัญญาพละ กำลังปัญญา คือ ทรงปรีชาญาณ หยั่งรู้เหตุผล ผิดชอบ ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ สามารถวินิจฉัยเหตุการณ์ทั้งภายในภายนอก และดำริการต่างๆ ให้ได้ผลเป็นอย่างดี

ในบรรดาขัตติยพละ ๕ ประการเหล่านี้ กำลังแขน หรือกำลังกาย แม้จะสำคัญแต่จัดได้ว่ามีความสำคัญต่ำสุด เพราะหากไม่มีพลังอื่นควบคุมค้ำจุนแล้วอาจกลายเป็นกำลังอันธพาล ส่วนกำลังปัญญานั้น นับได้ว่ามีความสำคัญมากที่สุด เป็นกำลังอันประเสริฐ เป็น

ยอดแห่งกำลังทั้งปวง เพราะเป็นเครื่องกำกับควบคุม และนำทางกำลังอื่นทุกอย่าง^{๑๗}

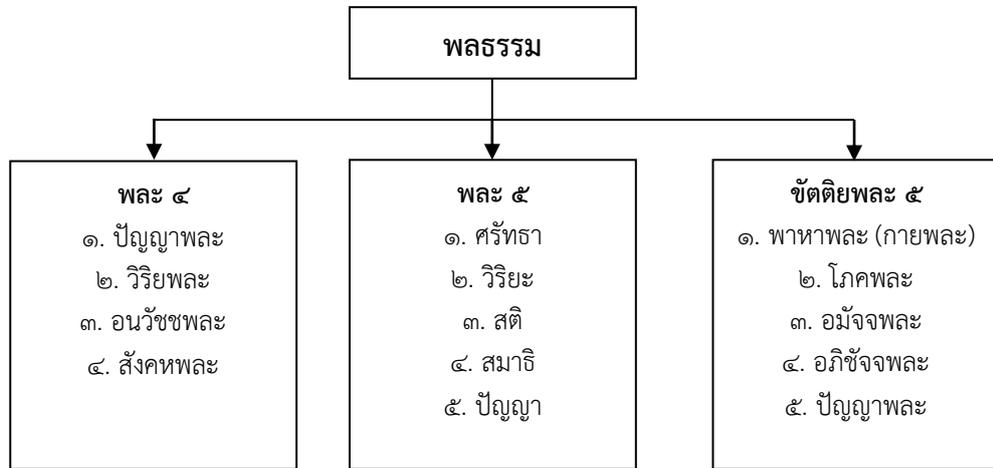
สรุปได้ว่า พลธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นมี ๓ หมวด คือ ๑) พละ ๔ ได้แก่ ปัญญาพละ วิริยพละ อนวัชชพละ สังคหพละ ๒) พละ ๕ (อินทริย์ ๕) ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา และ ๓) ขัตติยพละ ๕ ได้แก่ พาหาพละ หรือกายพละ โภคพละ อมัจจพละ อภิชัจจพละ และปัญญาพละ ดังสรุปในภาพที่ ๑

^{๑๔}ดูรายละเอียดใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๘๗.

^{๑๕}พ. ข. ๒๗/๒๔๔๔/๕๓๒.

^{๑๖}ดูรายละเอียดใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๒๖๓.

^{๑๗}ดูรายละเอียดใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๗๐-๑๗๑.

ภาพแสดงพลธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

พลังอำนาจของผู้บริหารการศึกษาตามศาสตร์สมัยใหม่

คำว่า “พลังอำนาจ” เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Potere” หมายถึง การมีความสามารถเหนือปรากฏการณ์หรือผู้อื่น^๑ เป็นอำนาจที่ซ่อนเร้นภายในของผู้นำ คือ เป็นอำนาจที่พร้อมจะให้ผู้ผู้นำได้ไปใช้ผู้นำได้รับพลังอำนาจจากหน่วยงานโดยให้สิทธิที่จะสั่งการ ประเมินผล การให้รางวัล หรือลงโทษตามขอบเขตที่กำหนด^๒ เป็นพลังภายใต้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกที่ทำกิจกรรมร่วมกัน และสัมพันธ์กัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่

องค์การได้กำหนดไว้^๓ กล่าวคือ สิ่งที่จำเป็นและสำคัญที่สุดต่อการดำรงอยู่ขององค์การ มิใช่ระบบสื่อสารที่ดีเลิศ หรือหลักมนุษยสัมพันธ์ หรือการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิก แต่คือ พลังอำนาจ (Power) ดังนั้น พลังอำนาจจึงเปรียบเสมือนตัวยึดเหนี่ยวโครงสร้าง และกิจกรรมขององค์การเข้าไว้ด้วยกันเป็นตัวหลักในการผลักดันให้กลไกต่างๆ ภายในองค์การ ให้ทำงานไปตามปกติในทิศทางที่สอดคล้องกับผลประโยชน์^๔ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามศาสตร์สมัยใหม่นั้นมี ๘ ประการ ได้แก่

^๑ดูรายละเอียดใน กระเส็ม มงคุณ, “ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา”, **ปริญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐.

^๒ดูรายละเอียดใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕), หน้า ๘.

^๓Good, อังใน กระเส็ม มงคุณ, “ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา”, **ปริญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, หน้า ๑๐.

^๔ดูรายละเอียดใน อรุณ รักธรรม, **การพัฒนาองค์การเพื่อการเปลี่ยนแปลง**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓), หน้า ๕๘.

๑. อำนาจการให้รางวัล (Reward Power) เกิดจากความสามารถของผู้บริหารที่จะให้รางวัลตอบแทนแก่ผู้อื่นที่ยอมปฏิบัติตาม ซึ่งอำนาจจากการให้รางวัลนี้เป็นอำนาจที่เกิดจากผู้นำสามารถให้หรือเพิ่มรางวัลผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถช่วยเหลือให้ผลประโยชน์แก่บุคคลที่ให้ความร่วมมือแก่ตน ถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา แล้วจะได้สิ่งตอบแทนเป็นรางวัล^๕ และอำนาจจากการให้รางวัลนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสามารถของผู้นำที่จะให้รางวัลบำเหน็จความดีแก่บุคคลอื่น ซึ่งเชื่อว่าการยอมปฏิบัติตามนั้นจะนำไปสู่สิ่งจูงใจผลประโยชน์เกื้อกูลทางบวก เช่น เงินเดือน การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง หรือการยกย่องชมเชย การประกาศเกียรติคุณ เป็นต้น^๖

๒. อำนาจตามกฎหมาย (Legitimate Power) เกิดจากค่านิยมภายในของบุคคลที่ยอมรับว่าผู้ใช้อำนาจมีสิทธิหรืออำนาจอันชอบธรรมที่จะมีอิทธิพลเหนือตน โดยทั่วไปฐานอำนาจประเภทนี้เกิดจากตำแหน่งที่ผู้ใช้อำนาจครองอยู่ซึ่งเรียกว่า อำนาจหน้าที่ (Authority)^๗

๓. อำนาจจากการบังคับหรือลงโทษ (Coercive Power) เกิดจากความสามารถของผู้บริหารที่สามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชายอมปฏิบัติตามเพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษ โดยอำนาจที่เขามีอยู่ ชี้ให้เห็นว่า อำนาจการบังคับหรือการลงโทษเป็นอำนาจที่มีพื้นฐานมาจากการสร้าง

ความกลัว การบีบบังคับ ชมชู่หรือลงโทษ เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา^๘

๔. อำนาจการพึ่งพา (Connection Power) เกิดจากผู้บริหารที่มีความสัมพันธ์ผูกพันกับบุคคลอื่นๆ ที่มีอิทธิพลทั้งภายในและภายนอกองค์กร การยอมตามผู้อื่นเพราะเกรงกลัวต่ออิทธิพลดังกล่าว และเพื่อหลีกเลี่ยงความลำบากใจอันอาจเกิดตามมา^๙

๕. อำนาจการอ้างอิง (Referent Power) เกิดจากคุณลักษณะของผู้ใช้อำนาจเป็นที่ชื่นชมของบุคคลจนประสงค์ที่จะมีลักษณะเช่นนั้นบ้าง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า “เอาอย่าง” ตาม “ตัวอย่าง” โดยผู้บริหารเป็นตัวอย่าง มีผู้กล่าวไว้ว่า “การเป็นตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าการสอน” หมายความว่า ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตนให้เป็น “ตัวแบบ” ที่สำคัญ เพื่อจะได้เป็น “ตัวอย่าง” ในการอ้างอิงของผู้ใต้บังคับบัญชา^{๑๐}

๖. อำนาจบารมี (Charismatic Power) คำว่า “บารมี” (Charismatic) ความหมายว่าคุณลักษณะบางอย่างของบุคคลหนึ่งซึ่งบุคลิกภาพของเขานั้นแตกต่างไปจากคนธรรมดาสามัญ และได้รับการนับถือว่า เป็นผู้ที่อยู่เหนือธรรมชาติอยู่เหนือมนุษย์ และมีอำนาจพิเศษ

^๕ดูรายละเอียดใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา, หน้า ๗.

^๖ดูรายละเอียดใน ถวิล เกื้อกุลวงศ์, การบริหารการศึกษาลสมัยใหม่, (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๓๐), หน้า ๒๙๔-๒๙๗.

^๗ดูรายละเอียดใน กระเสิม มงคุณ, “ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา”, ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, หน้า ๑๔.

^๘ดูรายละเอียดใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, “หน่วยที่ ๕ ภาวะผู้นำ” ใน ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา, (นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๖), หน้า ๑๗.

^๙Hersey and Blanchard, อังใน กระเสิม มงคุณ, “ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา”, ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, หน้า ๑๘.

^{๑๐}ดูรายละเอียดใน กระเสิม มงคุณ, “ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา”, ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, หน้า ๑๕.

หรือคุณสมบัตพิเศษกว่าคนทั่วไป^{๑๑} ซึ่งเป็นพลังอำนาจที่เกิดจากการกระทำความดีที่เป็นประโยชน์จนบุคคลทั่วไปต่างยอมรับ

๗. อำนาจที่เกิดจากข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ (Information and Public Relation Power) การประชาสัมพันธ์ คือ การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลกับประชาชน ซึ่งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นมีหน้าที่ต้องรับใช้หรือให้บริการ ซึ่งการประชาสัมพันธ์ที่ดีนั้นย่อมมาจากพื้นฐานของข่าวสารที่ถูกต้องและในทางกลับกัน การมีข่าวสารที่ถูกต้องย่อมก่อให้เกิดการประชาสัมพันธ์ที่ดี^{๑๒}

๘. อำนาจจากความเชี่ยวชาญ (Expert Power) เกิดจากผู้บริหารที่มีความเชี่ยวชาญ มีทักษะ และความรู้จนเป็นที่ยอมรับนับถือกันโดยทั่วไป ฐานอำนาจเช่นนี้ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำตาม เพราะเชื่อว่าผู้บริหารมีความรู้ความสามารถเหนือตน^{๑๓}

สรุปได้ว่า พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามศาสตร์สมัยใหม่นั้นมี ๘ ประการ ได้แก่ อำนาจการให้รางวัล อำนาจตามกฎหมาย อำนาจการบังคับหรือลงโทษ อำนาจพึ่งพา อำนาจจากการอ้างอิง อำนาจบารมี อำนาจจากข่าวสารและประชาสัมพันธ์ และอำนาจจากความเชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นพลังสำคัญที่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามที่

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรได้กำหนดไว้

การบูรณาการพลธรรมกับพลังอำนาจตามศาสตร์สมัยใหม่เพื่อเป็นพลังอำนาจเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

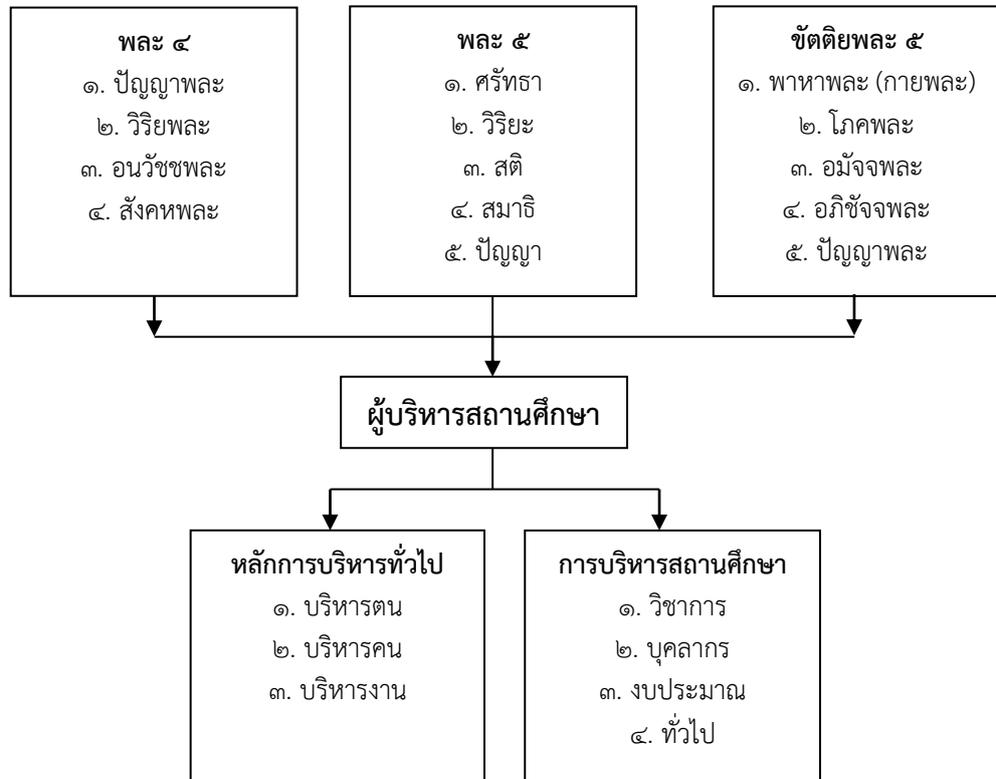
๑. การบูรณาการพลธรรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

การบูรณาการพลธรรมในการบริหารสถานศึกษานั้น จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีหลักในการบริหาร ๒ ประการ คือ ๑) หลักการบริหารทั่วไป ๓ ด้าน ได้แก่ บริหารตน บริหารคน และบริหารงาน และ ๒) การบริหารสถานศึกษา ๔ ด้าน ได้แก่ บริหารวิชาการ บริหารบุคคล บริหารงบประมาณ และบริหารทั่วไป เหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรบูรณาการหลักพลธรรมในการบริหารทั่วไป ๓ ด้าน และในการบริหารสถานศึกษา ๔ ด้าน ดังสรุปในภาพดังนี้

^{๑๑}Weber, อังอิง ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเมืองกับการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๒๓), หน้า ๗๒.

^{๑๒}ดูรายละเอียดใน ภิญโญ สาร, หลักการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖), หน้า ๓๑๕.

^{๑๓}ดูรายละเอียดใน กระเลิม มงคุณ, “ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา”, ปรญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, หน้า ๑๗.

ภาพการบูรณาการพลธรรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์การบูรณาการพลธรรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานั้น พบว่า หลักการบริหารทั่วไป ๓ ด้าน และการบริหารสถานศึกษา ๔ ด้านมีความสอดคล้องกับหลักพลธรรม ดังนี้

ก. หลักการบริหารทั่วไป ๓ ด้าน มีความสอดคล้องกับผล ๔ คือ

๑) บริหารตน สอดคล้องกับหลักปัญญาผล อนวัชชผล กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารตน ด้วยการมีกำลังปัญญา และทำงานด้วยสุจริตทางกาย วาจา และใจ อันจะทำให้การบริหารตนนั้นเป็นไปได้อย่างถูกต้อง

๒) บริหารคน สอดคล้องกับหลักสังคหผล กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารคนด้วยหลักการสงเคราะห์ให้รางวัลผู้ร่วมงานเพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดในการการทำงานร่วมกันตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ได้แก่ (๑) ทาน การให้ คือ ผู้บริหารจะต้องรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือด้วยสิ่งของ ตลอดจนการให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน (๒) ปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก คือ ผู้บริหารควรกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ (๓) อัตถจริยา ประพฤติเป็นประโยชน์ คือ ผู้บริหารจะต้องรู้จักช่วยเหลือกิจการ ทำงานสร้างสรรค์ทำงานที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยเหลือปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม และ (๔) สมานัตตตา

ความมีตนเสมอ คือ ผู้บริหารควรทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติตนสม่ำเสมอในผู้ร่วมงาน และร่วมสุขร่วมทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข^๑ ไม่มีอคติต่อผู้ร่วมงาน คือ ไม่ลำเอียงเพราะรักเกลียด ไม่รู้หรือหลง และกลัว

๓) บริหารงาน สอดคล้องกับหลักปัญญา พละ วิริยพละ อนวัชชพละ เช่นกัน กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน มีความพากเพียรพยายามในการบริหารงาน และประกอบการงานที่สุจริต ไม่ผิดกฎหมาย

ข. หลักการบริหารทั่วไป ๓ ด้าน มีความสอดคล้องกับชัตติยพละ ๕ คือ

๑) บริหารตน สอดคล้องกับหลักพาหา พละ หรือกายพละ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้จักปฏิบัติต่อร่างกายของตนเอง รู้จักรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ พักผ่อนให้เพียงพอ และรู้จักการออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ เป็นต้น

๒) บริหารคน สอดคล้องกับหลักอัมัจจ พละ อภิซังจพละ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีผู้ร่วมงานที่เหมาะสมทั้งด้านความรู้ความสามารถ นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาอบรมตนเองให้เป็นผู้มีมารยาท คุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ที่ดีงามตามหลักศาสนา ให้เหมาะสมกับความเป็นผู้บริหารสถานศึกษาอันเป็นแหล่งอบรมศีลธรรมและความรู้ของประชาชน

๓) บริหารงาน สอดคล้องกับหลักโภค พละ ปัญญาพละ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้จักการแสวงหาทุนทรัพย์ที่จะนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้โดยสะดวก พร้อมกับ

เป็นผู้มีการศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยการอบรมพัฒนาตนเอง

ค. หลักการบริหารสถานศึกษา ๔ ด้าน มีความสอดคล้องกับพละ ๔ คือ

๑) บริหารวิชาการ สอดคล้องกับหลักปัญญาพละ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้มีความรอบรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารด้านวิชาการ และรู้จักคัดสรรคนที่ทำหน้าที่ด้านวิชาการ เพราะการบริหารวิชาการนั้น นับว่าเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษาที่สำคัญที่สุด ในบรรดาการบริหารสถานศึกษาทั้ง ๔ ด้าน

๒) บริหารบุคคล สอดคล้องกับหลักหลักสังคหพละ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักการสงเคราะห์ แบ่งปัน และช่วยเหลือผู้ร่วมงาน ด้วยการสงเคราะห์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

๓) บริหารงบประมาณ สอดคล้องกับหลักอนวัชชพละ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องประพฤติและทำหน้าที่ด้านการเงินด้วยความสุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้

๔) บริหารทั่วไป สอดคล้องกับหลักวิริยพละ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความพากเพียรพยายามเอาใจใส่ในหน้าที่การงานทั่วไป

ง. หลักการบริหารสถานศึกษา ๔ ด้าน มีความสอดคล้องกับชัตติยพละ ๕ คือ

๑) บริหารวิชาการ สอดคล้องกับหลักปัญญาพละ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้มีความรอบรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารด้านวิชาการ

๒) บริหารบุคคล สอดคล้องกับหลักอัมัจจพละ อภิซังจพละ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีผู้ช่วยงานบริหารวิชาการที่เหมาะสมทั้งด้านความรู้ความสามารถ และควรมีการฝึกฝน อบรม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

^๑ดูรายละเอียดใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๔๓.

๓) บริหารงบประมาณ สอดคล้องกับหลักโอกาส กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้จักการแสวงหาแหล่งเงินทุนเพื่อที่จะนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

๔) บริหารทั่วไป สอดคล้องกับหลักพาหะหรือกายพาหะ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้จักการรักษาสุขภาพให้แข็งแรง เพื่อมีความเตรียมพร้อมในการทำหน้าที่ต่างๆ

แต่หากกล่าวโดยความเป็นจริงแล้ว ปัญหาพละทั้งในพละ ๔ และขัตติยพละ ๕ นั้น เป็นหลักธรรมสำคัญที่สุดและจำเป็นจะต้องมีการบริหารทุกๆ ด้าน

๒. การบูรณาการพลังอำนาจตามศาสตร์สมัยใหม่ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

การบูรณาการพลังอำนาจตามศาสตร์สมัยใหม่ในการบริหารสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรบูรณาการพลังอำนาจตามศาสตร์สมัยใหม่ทั้ง ๘ ประการ ในหลักการบริหารทั่วไป ๓ ด้าน และหลักการบริหารสถานศึกษา ๔ ด้าน เช่นเดียวกับกับพลธรรม นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรรู้จักการใช้พลังอำนาจให้ถูกจังหวะและโอกาสวิธี (ถูกเวลา ถูกสถานที่ ถูกคน) ที่ทำให้เกิดผลแห่งพลังอำนาจในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่

๑) การเลือกใช้ให้ถูกเวลา ความต้องการของคนนั้นบางครั้งก็ขึ้นอยู่กับกาลเวลา ผู้บริหารต้องรู้ว่าพลังอำนาจนั้นใช้เมื่อไร เวลาใด จึงจะมีผลดี เช่น บุคลากรที่ทำผลงานดี อาจใช้อำนาจการให้รางวัล ส่วนผู้ที่ทำงานผิดพลาดเป็นประจำ อาจใช้อำนาจการบังคับหรือลงโทษ เป็นต้น

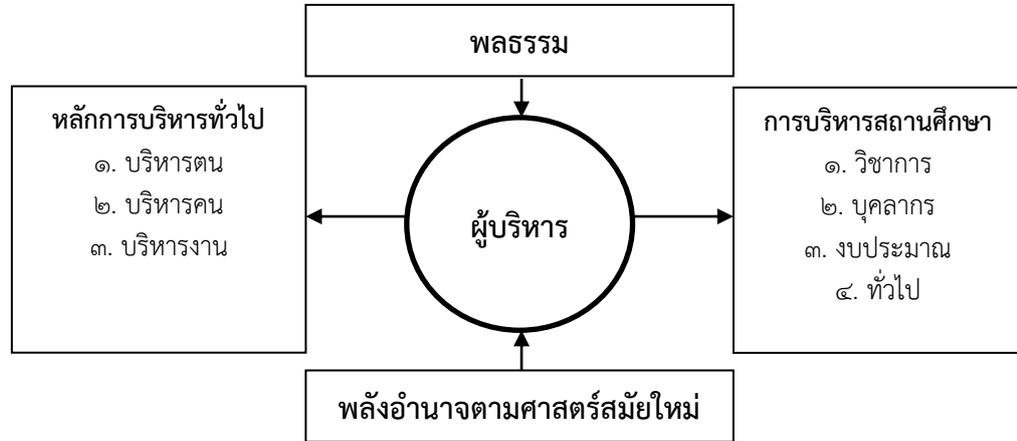
๒) การเลือกใช้ให้ถูกสถานที่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรคำนึงถึงสถานที่ที่เป็นสำคัญในการเลือกใช้อำนาจ เพราะพลังอำนาจชนิดหนึ่ง อาจใช้ได้ผลเฉพาะที่หนึ่ง แต่อาจไม่

ได้ผลสำหรับอีกที่หนึ่ง เช่น อำนาจตามกฎหมายและอำนาจการบังคับหรือลงโทษ อาจใช้ได้ดีกับการบริหารงบประมาณ แต่อาจไม่ได้ดีกับการบริหารบุคคลและวิชาการ ส่วนอำนาจการให้รางวัล อาจใช้ได้ดีกับการบริหารบุคคล แต่อาจไม่ได้ดีกับงานส่วนอื่น เป็นต้น

๓) การเลือกใช้ให้ถูกคน เพราะในองค์กรต่างๆ นั้นประกอบไปด้วยบุคคลหลายประเภทหลายแนวคิดหลายความต้องการ ผู้บริหารจะต้องใช้สติปัญญาอย่างมากในการจำแนกว่าคนใดชอบอะไรและแนวไหน เช่น การบริหารบุคคล คนบางคนอาจต้องใช้อำนาจการให้รางวัล คนบางคนอาจต้องใช้อำนาจบารมี คนบางคนอาจต้องใช้อำนาจการบังคับหรือลงโทษ เป็นต้น

๓. การบูรณาการพลธรรมกับพลังอำนาจตามศาสตร์สมัยใหม่เพื่อเป็นพลังอำนาจเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

การบูรณาการพลธรรมที่เป็นแนวพุทธศาสตร์กับพลังอำนาจตามศาสตร์สมัยใหม่ในการบริหารสถานศึกษานั้นนับว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะงานบางอย่างต้องใช้ศาสตร์สมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา เช่น พลังอำนาจตามกฎหมาย อำนาจการบังคับหรือลงโทษ เป็นต้น ซึ่งในการบูรณาการเพื่อเป็นอำนาจเชิงสร้างสรรค์นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักพลธรรมในการบริหารทั่วไปทั้ง ๓ ด้าน และในการบริหารสถานศึกษาทั้ง ๔ ด้าน เป็นเบื้องต้น จากนั้นจึงควรเสริมพลังอำนาจทั้ง ๘ ประการในการบริหารทั่วไปและบริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นการเสริมพลังอำนาจให้การบริหารด้านต่างๆ เป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพให้มากที่สุด ดังที่ได้อธิบายมาแล้วในการบูรณาการพลธรรมและพลังอำนาจตามศาสตร์สมัยใหม่ ซึ่งมีบทสรุปดังในภาพ

ภาพการบูรณาการพลธรรมกับพลังอำนาจตามศาสตร์สมัยใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่

บทสรุป

การบริหารโรงเรียนเป็นภารกิจของผู้บริหารที่จะต้องบริหารงานให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย คอยดูแลให้หน่วยงานต่างๆ ดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว เรียบร้อย ประหยัดทั้งกำลังงาน และกำลังทรัพย์ แต่ได้ผลเต็มที่ตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้แล้ว เหตุฉะนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องใช้อำนาจเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายด้วยการบูรณาการหลักพุทธศาสตร์และศาสตร์สมัยใหม่ในการบริหารสถานศึกษา

พลธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นมี ๓ หมวด คือ ๑) พละ ๔ ได้แก่ ปัญญา พละ วิริยพละ อนวัชชพละ สังคหพละ ๒) พละ ๕ ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา และ ๓) ขัตติยพละ ๕ ได้แก่ พาหะพละ หรือกายพละ โภคพละ อมัจจพละ อภิขัจจพละ และ ปัญญาพละ ส่วนพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามศาสตร์สมัยใหม่นั้นมี ๘ ประการ ได้แก่ อำนาจการให้รางวัล อำนาจตามกฎหมาย

อำนาจการบังคับหรือลงโทษ อำนาจพึ่งพา อำนาจจากการอ้างอิง อำนาจบารมี อำนาจจากข่าวสารและประชาสัมพันธ์ และอำนาจจากความเชี่ยวชาญ

การบูรณาการพลธรรมที่เป็นแนวพุทธศาสตร์กับพลังอำนาจตามศาสตร์สมัยใหม่ในการบริหารสถานศึกษานั้นนับว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะงานบางอย่างต้องใช้ศาสตร์สมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา เช่น พลังอำนาจตามกฎหมาย อำนาจการบังคับหรือลงโทษ เป็นต้น ซึ่งในการบูรณาการเพื่อเป็นอำนาจเชิงสร้างสรรค์นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักพลธรรมในการบริหารทั่วไปทั้ง ๓ ด้าน และในการบริหารสถานศึกษาทั้ง ๔ ด้าน เป็นเบื้องต้น จากนั้นจึงควรเสริมพลังอำนาจทั้ง ๘ ประการในการบริหารทั่วไปและบริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นการเสริมพลังอำนาจให้การบริหารด้านต่างๆ เป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพให้มากที่สุด

บรรณานุกรม

- กระเสิม มงคุณ. “ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา”. **ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๖.**
- ซัชชน ทองแย้ม. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, ๒๕๔๗.**
- ชัยอนันต์ สมุทวาณิช. **การเมืองกับการบริหาร.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๒๓.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ ๒๕. กรุงเทพฯ : ผลิตีเอ็ม, ๒๕๕๖.
- _____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์.** พิมพ์ครั้งที่ ๒๑. กรุงเทพมหานคร : ผลิตีเอ็ม, ๒๕๕๖.
- พระมหาสมบุญ สุธมโม (ทองแก้ว). “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา”. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์. ๑(๑) (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๗): ๑๑๘.**
- ถวิล เกื้อกุลวงศ์. **การบริหารการศึกษาสมัยใหม่.** กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๓๐.
- ภิญโญ สาธร. **หลักการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.
- วิชัย ตันศิริ. “ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา”. **วารสารข้าราชการครู. ๒๐(๓) (กรกฎาคม – มีนาคม ๒๕๕๓): ๒-๖.**
- วันชัย ดนัยโตโกมูท. **การกระจายอำนาจ การบริหารการศึกษา: ตามแนว พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๓.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. **สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ที.พี.พรินท์., ๒๕๔๓.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕.
- _____. “หน่วยที่ ๕ ภาวะผู้นำ ” ใน **ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา.** นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๖.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕.** กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๖.
- อรุณ รักธรรม. **การพัฒนาองค์การเพื่อการเปลี่ยนแปลง.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓.
- Good, Cater V. **Dictionary of Education 3rd ed.** New York : McGraw-Hill Book Company, 1973.

Hersey, P. and Blanchard, K.H. **Management of Organizational Behavior : Utilizing Human Resources.** New Delhi: Prentice – Hall of India Private Limited, 1988.

Weber, M. **The Theory of Social and Economic Organization.** Oxford: Oxford University Press, 1947.